

SECTION 10. SOCIOLOGY OF COMMUNICATIONSDOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-428-3-30>**SOCIOLOGY OF COMMUNICATIONS. COMMUNICATIVE
COMPONENTS OF SELF-DETERMINATION
OF THE ACTIVITIES OF FORCED UKRAINIAN MIGRANTS****СОЦІОЛОГІЯ КОМУНІКАЦІЙ. КОМУНІКАТИВНІ
СКЛАДОВІ САМОДЕТЕРМІНАЦІЇ ДІЯЛЬНОСТІ
ВИМУШЕНИХ УКРАЇНСЬКИХ МІГРАНТІВ****Podshivalkina V. I.***Doctor of Sociological Sciences,
Professor,
Visiting Professor
Liepaja University
Liepaja, Latvia***Подшивалкіна В. І.***доктор соціологічних наук,
професор,
гостьовий професор
Лієпайський університет
м. Ліпая, Латвія*

Більш актуальними, ніж будь-коли, є слова У. Бека про те, що в останні десятиліття «небезпека виходить за межі однієї країни, і ми стаємо членами «глобальної небезпечної команди» [2, р. 14]. З. Бауман фіксує перехід до «стану індивідуальної безпеки» [1], що має на увазі зростання індивідуальних ризиків від терористичної діяльності, від природних і технічних катастроф.

Новим соціальним явищем стала вимушена українська міграція, що пов'язана з бажаннями уникнути ризиків, викликаних воєнними діями. Вимушеними переселенцями з країни, яка зазнала нападу, насамперед стають жінки з дітьми та старими батьками через обмеження на виїзд чоловіків.

Для нашої роботи мають значення деякі ідеї колег. Д. Масей [5] – автор синтетичної теорії міграції пропонує розділити підходи до вивчення міграції на дві групи теорій: 1) теорії, які розглядають фактори та причини міграції та 2) теорії, що спираються на аналіз механізмів саморозвитку та самопідтримання міграції. Х. Сакіс зазначає, що дослідження міграції охоплює два аспекти: 1) визначення причини міграції, добровільна чи мимовільна (мотиваційна

компонента міграції); 2) наслідки міграції, моделі адаптації та акультурації, формування ставлення до міграції, способи коригування поведінки мігранта (адаптаційний компонент міграції) [7]. Зрештою, вимушені мігранти – це «звичайні люди» та «цілеспрямовані актори», занурені у певні соціальні, політичні та історичні ситуації [4]. Останні висловлювання є відправною точкою нашого дослідження.

За основу нашого дослідження взято поняття самодетермінації. У найзагальнішому вигляді самодетермінація розуміється як здатність людини визначати свою власну поведінку. Інакше кажучи самодетермінація це – здатність людини приймати рішення про те, як поводитися, і використовувати ці рішення як причинні передумови своєї поведінки. Згідно з ідеями Е. Десі та Р. Райєна, готовність у правлінню чи самодетермінації своєї поведінки забезпечують компетентність, автономність та соціальні зв'язки або соціальні комунікації [3].

На основі пілотного дослідження діяльності людини в ситуації невизначеності та загрози життю в перші місяці війни ми спробували виявити особливості комунікаційних складових у вирішення проблем особистої безпеки та безпеки своїх близьких. Учасниками глибинного інтерв'ю стали у в серпні 2022 року вісім жінок віком від 30 до 60 років, які приїхали в Латвію з регіонів України з різною активністю бойових дій [6]. Дослідження було проведено за фінансової підтримки Латвійського уряду. Отримані матеріали аналізувалися на основі прийомів обґрунтованої теорії [8, р. 278].

Але насамперед слід зазначити, що основним контекстом життя людей з початку війни була невизначеність. Як підтвердження можуть служити деякі цитати з інтерв'ю: "Ситуація була дуже напруженою. Багато людей не розуміли, що відбувається і що робити далі». Комунікація стала одним із факторів зняття невизначеності. «Іноді списувався з друзями і дізнавався, що в їхніх сім'ях відбувається, і як вони планують діяти ...». Інформаційне забезпечення мігрантки мали можливість отримати в соціальних мережах. «7:30. Перше, що я зробила – це звичайно включила соціальні мережі щоб переконатися в тому, що мені все це сниться. Але на жаль, я переконалася у проти-лежному».

Разом з тим соціальні мережі стали також джерелом розповсюдження інформації. «Коли ми з дітьми повернулися додому, на своїй сторінці в Фейсбук я виклала повідомлення про те, яка ситуація в місті: підприємства працюють у звичайному режимі. Громадський транспорт ходить за розкладом. Деякі школи функціонують у звичайному режимі. І відразу я побачила, як інші люди діляться інформацією

про становище в інших містах. Київ та Харків були вже у вогні, все було серйозно. Був навіть момент, коли мені довелося побути довідковим бюро, координаційним пунктом та сполучною ланкою між незнайомими, але потрібними один для одного людьми на той момент». Комунікації через телефон також стали важливим фактором зняття невизначеності. «... телефон розривався від дзвінків та повідомлень всіх знайомих, друзів та родичів».

З 2014 року в країні активно формувався волонтерський рух. «Волонтерська робота у нашому містечку почала організовуватися вже у перші дні війни. Викладалися заяви про збір гуманітарної допомоги у соціальних мережах».

Суспільство індивідуальної безпеки – це суспільство суб'єктності, самоорганізації. Комунікації мігранток були пов'язані з широким рольовим репертуаром: родич, чоловік, батько, дитина, друг, учень, сусід, член групи, член територіальної спільності, волонтер, співробітник, керівник, власник, попутник,. Соціальні комунікації часто виступали атрактором для ухвалення рішення напро від'їзд у вигляді пропозиції конкретної допомоги та підтримки. Це були члени сім'ї, близькі та друзі та навіть малознайомі люди. «В перший же день подзвонили мені родичі і одразу сказали: «Бери квиток та вилітай до Риги. Війна. Бери літак і лети».

Ми виявили, що внутрішня оцінна система комунікацій мігранток виражається в таких вимірах як: свій-чужий; близький-далекий; солідарний-несолідарний; лояльний-нелояльний; співпрацюючий – неспівпрацюючий; спільний – неспільний; доброзичливий – недоброзичливий; емоційний – неемоційний; патріотичний – непатріотичний; організований – неорганізований; підтримуючий – не підтримуючий; соціальний – асоціальний; місцевий – немісцевий; народний – ненародний; урядовий – неурядовий; національний – міжнародний.

При цьому без будь-яких умов переважає позитивна модальність в оціночних шкалах, яка опосередковано вказує на важливість соціальної комунікації для ухвалення рішення про переміщення. Сама тривалість прийняття рішень була пов'язана зі спробою орієнтуватися на об'єктивну інформацію, але зрештою ключове рішення проходило спонтанно і при цьому на етапі безпосереднього рішення про переїзд до іншої країни приймалися більшістю принципово самостійно. Інакше кажучи, на певному етапі виникала гостра потреба в автономії, потреба виявити свою волю, взяти ситуацію під особистий контроль, спираючись на свої сильні та слабкі сторони. «Та ось, тобто кожен прийняв для себе якісь рішення. Така ситуація, що кожен відповідає за

себе. Кожен приймав для себе (рішення) сам тому, що були нюанси. Кожен вибрав свій шлях». При цьому до позитивних сторін проявів автономності можна віднести такі якості інформанток як гордість, комунікабельність, скромність, силу духу, до слабких – безтурботність, повільність, аполітичність, емоційність, тривожність.

Таким чином, на наш погляд, Україна постала перед світом сучасним суспільством індивідуальної безпеки, для якого характерна суб'єктність громадян, готовність до самоорганізації та дивовижна контекстність мислення, пов'язана з розумінням культурної своєрідності кожного регіону. Його виняткових можливостей та ресурсів. У ситуації невизначеності та зростаючих загроз особистої безпеки внутрішня та зовнішня вимушені міграції стали особистим способом самозахисту та забезпечення безпеки. Волонтерська діяльність, що набула поширення, може розглядатися не тільки джерело допомоги воюючим співвітчизникам (маскувальні сітки, свічки, харчування, забезпечення засобами захисту та інше), а й як показник згуртованості народу. Але, крім того, ця діяльність стала засобом подолання стресу, апатії, депресії та профілактики психологічної травматизації населення. Іншими словами, війна підключила самоорганізаційні процеси, що пов'язані із забезпеченням особистої безпеки, із взаємною підтримкою людей та їхньою практиологічною гнучкістю.

В умовах процесів інтеграції України в ЄС, що почалися, особливого значення набуває не тільки інтеграція біженців у європейський простір як нових мешканців країн ЄС, але забезпечення психологічно комфортного повернення в Україну тимчасових мігрантів як людей, які мають особистий досвід життя європейськими стандартами. При цьому вимушена міграція може стати важливим чинником лояльності в майбутньому українців до країн, які підтримали Україну'.

Література:

1. Bauman Z. *Liquid Modernity*. Polity Press, 2000. 230 p.
2. Beck, U., Bonss, W., Lau, C. The theory of reflexive modernization. *Theory, Culture and Society*. 2003. 20(2). P. 1–33.
3. Deci, E., Ryan, R. The “What” and “Why” of Goal Pursuits: Human Needs and the Self-Determination of Behavior. *Psychological Inquiry*. 2000. Vol. 11. No. 4. P. 227–268.
4. Hack-Polay, D., Mahmoud, A., Kordowicz, M., Madziva, R., & Kivunja, C. “Let us define ourselves”: forced migrants’ use of multiple identities as a tactic for social navigation. *BMC Psychology*. 2021. Vol. 9. P. 2.

5. Massey, D. S. (1990) Social structure, household strategies, and the cumulative causation of migration. *Population Index*, 56(1), pp. 3–2.
6. Podshyvalkina V. Psychological Features of Self-Determination and Self-Identification of Forced Ukrainian Migrants / Psychological patterns of social processes and personality development in modern society : Scientific monograph. Riga, Latvia : “Baltija Publishing”, 2023. P. 327–347.
7. Sakız, H. Establishing an Inclusive Psychology of Migration: An Alternative Model. GÖÇ ARAŞTIRMALARI DERGİSİ. *The Journal of Migration Studies*. 2015. Vol. 1. P.150–175.
8. Strauss, A., Corbin, J. Grounded Theory Methodology: An Overview. In N. Denzin & Y. Lincoln (Eds.) *Handbook of Qualitative Research*. 1994. P. 273–285.

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-428-3-31>

SOCIAL MEDIA AND PRIVACY ISSUES GENERATING DANGERS AMONG USERS

СОЦІАЛЬНІ МЕРЕЖІ ТА ПРОБЛЕМИ КОНФІДЕНЦІЙНОСТІ, ЩО СТВОРЮЮТЬ НЕБЕЗПЕКУ ДЛЯ КОРИСТУВАЧІВ

Fer S. C.

*Doctor of Philosophical Sciences,
Lecturer at the Department of Political Science and Communication
University of Oradea
Oradea, Romania*

Social media use is rapidly expanding as people enjoy to connect, engage with each other, share photos, videos, and other personal data. However, it's important to be aware of the potential privacy risks and to know how to protect their personal information. People should become more careful about their privacy, what they share on social media, and what social platforms do with their social media data, because even with tough privacy laws, sensitive user information could be at risk.

The main focus of this paper is to indicate that privacy and security issues related to social networks is essential in order to protect ourselves